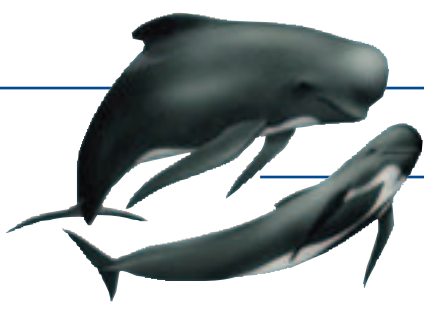

DOĞADA BU AY

Hayatını Denizlere ve Deniz Canlılarına Adadı:

Kaptan Cousteau

Yaz mevsimi geldi, sıcaklar iyice bastırdı. Tatildesiniz ve sanırım çoğunuz denizin keyfini çıkarıyordur. Deniz deyince aklınıza ilk neler geliyor? Yüzmek, balıklar, tekne, mercan kayalıkları, denizyıldızları? Peki Kaptan Cousteau ve gemisi Calypso deyince aklınıza ilk ne geliyor? Deniz ve deniz canlıları? Doğayla ilgili belgeseller izlemeyi seviyorsanız ya da denizlerle ilgili araştırma yapmışsanız Kaptan Cousteau'nun ismiyle mutlaka karşılaşmışsınızdır. Kaptan Cousteau tam bir deniz aşığıydı ve hayatını denizlere ve deniz canlılarına adadı. Neler mi yaptı? Onun deniz tutkusunu gelin bu yaz mevsiminde birlikte öğrenelim.

Kaptan Cousteau'yu düşününce gözümüzün önüne, başında kırmızı beresi ve üzerinde dalgıç kıyafetleriyle kocaman gülümsemesi gelir. 11 Haziran 1910 yılında Fransa'nın küçük bir kasabasında doğan Cousteau, çocukluğundan beri denize meraklıydı. Ortaokul yıllarındaysa makinelere merak saldı. 11 yaşında model vinç, 13 yaşındaysa pille çalışan bir araba yaptı. Anlayacağınız Kaptan Cousteau da Bilim Çocuk Dergisi buluşçuları gibi genç bir buluşçuydu. Bu merakı, onun ileriki yıllarda denizaltı dünyasının keşfedilmesinde çok önemli bir aygıt yapmasına yardımcı oldu. Aynı yaşlarda belgesel çekme merakı da başladı ve para biriktirerek kendisine bir kamera aldı.

Okul yıllarında yaramaz biri olduğu için ailesi onu disipliniyle ünlü bir okula yolladı. Burada oldukça başarılı oldu ve mezun olunca deniz akademisine yazıldı. 1933 yılında deniz akademisinden topçu olarak mezun oldu ve deniz kuvvetlerinde çalışmaya başladı. Deniz akademisinde okumuş olsa da, pilot olmak isteyen ve pilotluk eğitimi almaya başlayan Cousteau'nun hayatını bir trafik kazası değiştirdi. İlgisi alanını gökyüzünden deniz altına kaydırды ve dalmaya başladı.

1942 yılında mühendis arkadaşı Emile Gagnan ile birlikte, sualtında soluk almayı kolaylaştıran bir aygıt (regülatör) geliştirdi. Bu aygıt sayesinde, sualtına indirdikleri, içinde ba-

sıncılı hava bulunan bir tüpteki havayı soluyabildiler. Bu, büyük bir buluştu. (Üstelik, bu aygıtı bir araba karbüratöründen yapmışlardı!) Böylece, ilk kez sık sık su yüzeyine çıkmak zorunda kalmadan, sualtında özgürce dolaş-

Cousteau'nun gemisi "Calypso".

bildiler. Kısaca, "SCUBA" (Self Contained Underwater Breathing Apparatus - Kendi Üzerinde Taşınabilen Sualtında Solunma Aygıtı) adıyla anılan bu buluş, dalışın hızla yaygınlaşan bir spor haline gelmesini sağladı. Deniz kenarında tatil yapıyorsanız çevrenize bir bakın. Ne kadar çok SCUBA dalış yaptıran yer olduğunu fark edeceksiniz. Kaptan Cousteau, bu buluşu sayesinde deniz altında daha fazla zaman geçirebilmeye başladı. Deniz canlılarıyla ilgili birçok araştırma yapabiliyor ve onları incelemek için yeteri kadar zaman ayırabiliyordu.

Bir yıl sonra, Kaptan Cousteau ve iki arkadaşı, deniz altına olan sevgileri ve sürekli dalarak araştırmalar yapmaları nedeniyle 'Üç Silahşörler' olarak anılmaya başladılar. Daldıkları derinliği her seferinde biraz daha artırarak 500'e yakın dalış yaptılar. Bu dalışlarda, dalış aygıtlarını da iyice geliştirdiler. SCUBA dalış aygıtı tüm dünyada ilgi gördü ve taklitleri yapılmaya başladı. Bu sırada Cousteau ve bir arkadaşının 'Sessiz Dünya' adlı kitaplarını yayınladı. Bu, İngilizce olarak yayımlanan denizaltıyla ilgili ilk kitaptı. 1956 yılında Cousteau 'Sessiz Dünya' belgeselini çekti ve bu belgesel uluslararası Cannes Film Festivali'nde en iyi belgesel dalında ödül aldı.

Kaptan Cousteau'nun da aralarında bulunduğu bir ekip, 1959 yılında, ilk SCUBA kurs sistemi ve sertifikasyonu olan "Dünya Sualtı Aktiviteleri Konfederasyonu"nu kurdu.

Cousteau ve ekibi, 1962 yılında sualtında yaşam or-

taamları kurmak ve denemek için çalışmalara başladı. Ekip-ten iki kişi, 7 gün boyunca 10 metre derinlikte kurdukları Conshelf 1 adlı sualtı yaşam alanında yaşadı. Basınçlı hava ile do-

lu olan Conshelf 1, araştırmacıların su yüzeyine hiç çıkmadan, uzun süre boyunca sualtında araştırma yapmalarını sağlıyordu. Araştırmacılar, çalışmalarını tamamladıktan sonra, yemek yemek ve uyumak için Conshelf 1'e dönüyorlardı. 1963 yılında aynı çalışma Kızıldeniz'de de yapıldı ve bu kez sekiz araştırmacı bir ay boyunca deniz altındaki bu özel yerde yaşadılar.

Denizaltını inceledikçe, denizlerin ve denizde yaşayan canlıların karşılaştığı sorunların farkına varan Cousteau, 1973 yılında Cousteau Derneği'ni kurdu. Dernek, bu sorunları çözmek amacıyla hâlâ çalışmalarını sürdürüyor ve çeşitli ülkelerden 300.000'den fazla üyesi var.

Kaptan Cousteau'yu daha iyi tanıdık. Peki Türkiye'de denizler konusunda kimler neler yapıyor biliyor musunuz? Türkiye'de denizlerle ilgili araştırma yapan üç enstitü var: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüleri. Biz, sizlere Kaptan Cousteau'yu tanıttık. Sizlerin de bizlere Türkiye'de denizler konusunda çalışan bir araştırmacıyı tanıtmanızı istiyoruz. Üç enstitüden size en yakın olanını seçip burada çalışan biliminsanlarıyla görüşün ve yaptıkları çalışmalarını anlatan kısa bir yazı hazırlayarak bize gönderin. Yazılarınızdan seçtiklerimizi önümüzdeki sayılarda yayınlayacağız. Bekliyoruz!

Burcu Meltem Arık
burcu.arik@dogadernegi.org

Kaynaklar:
Cousteau Derneği www.cousteau.org
www.denizce.com

Sevgili Arkadaşlar, doğayla ilgili sorularınızı ve yaptığınız çalışmaları bize yollayabilirsiniz. Gönderdiklerinizin bazılarını zaman zaman köşemizde yer vereceğiz. Mektuplarınızı ve e-postalarınızı bekliyoruz. Adres: TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi Doğaya Bu Ay Köşesi/Atatürk Bulvarı/No:221/Kavaklıdere/06100/Ankara/e-posta:cocuk@tubitak.gov.tr